

Poštnina plačana v gotovini

ŠTEVILKA 6

LETNIK XXXVII

NARODNI GOSPODAR

GLASILO ZADRUŽNE ZVEZE V LJUBLJANI

V LJUBLJANI, DNE 15. JUNIJA 1936

VSEBINA: Odlok o zaščiti Zadrugne zveze v Ljubljani. — Načelna vprašanja o temeljih zadrugarstva. — Edward Drožniak: Konverzija kmečkih dolgov v kreditnih zadrugah na Poljskem. — Vinarsko zadrugarstvo. — Kriza francoskega franka. — Zvezine objave. — Iz našega zadrugarstva. — Zadrugarstvo v državi. — Zadrugarstvo v inozemstvu. — Gospodarstvo.

Priloga „Narodnega Gospodarja“ štev. 6, 1. 1936.

Za vsa objavljena vabila, pri katerih ni izrecno drugače določeno, velja določba: Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, se vršil pol ure kasneje na istem mestu in pri istem dnevnem redu drugi občni zbor, ki veljavno sklepa ne glede na število navzočih članov.

Redni občni zbor Gospodarske zadruge v Gor. Petrovcih, r. z. z o. z., se bo vršil v nedeljo 5. julija 1936 ob 14 v zadrugnem prostoru. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Revizijsko poročilo. 3. Odobritev računskega zaključka za leto 1935. 4. Slučajnosti.

Izredni občni zbor Stavbne zadruge Gor. r. z. z o. z., se bo vršil dne 29. junija 1936 ob 11 v Prosvetnem domu. Dnevni red: Razdružba zadruge.

Redni letni občni zbor Kmečke hranilnice in posojilnice v Gornji Lendavi, r. z. z n. z., se bo vršil dne 21. junija 1936 ob 1 popoldne v svojih poslovnih prostorih. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo o izvršeni reviziji. 3. Poročilo načelstva in nadzorstva. 4. Odobritev rač. zaključka za leto 1935. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Kmetijskega društva v Horjulu, r. z. z o. z., se bo vršil dne 29. junija 1936 ob 3 popoldne v zadrugnih prostorih. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Čitanje in odobritev računskega zaključka za leto 1935. 4. Volitev načelstva in nadzorstva. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Kmetijske nabavne in prodajne zadruge v Izlakah, r. z. z o. z., se bo vršil na praznik 29. junija 1936 ob 1/8 zjutraj v Zadrugnem domu. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Potrditev računskega zaključka za leto 1935. 3. Volitev načelstva in nadzorstva. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Mlekarske zadruge v Izlakah, r. z. z o. z., se bo vršil v nedeljo 28. junija ob 1/8 zjutraj v Zadrugnem domu. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Potrditev računskega zaključka za leto 1935. 3. Volitev načelstva in nadzorstva. 4. Slučajnosti.

Redni občni zbor Zadrugne elektrarne v Izlakah, r. z. z o. z., se bo vršil 28. junija 1936 ob 3 popoldne v Zadrugnem domu. Dnevni red: 1. Čitanje in odobritev zapisnika zadnjega obč. zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev računskega zaključka za leto 1935. 4. Revizijsko poročilo. 5. Volitev načelstva in nadzorstva. 6. Slučajnosti.

Občni zbor Društvene nabavne zadruge v Ljubljani, r. z. z o. z., se bo vršil 25. junija 1936 ob 6 zvečer v prostorih Prosvetne zveze. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva. 2. Poročilo nadzorstva. 3. Odobritev računskega zaključka za leto 1935. 4. Volitev načelstva. 5. Volitev nadzorstva. 6. Slučajnosti.

Občni zbor Keramične zadruge v Ljubljani, r. z. z o. z., se bo vršil dne 25. junija 1936 ob 15 popoldne v poslovnih prostorih zadruge, Tesarska ulica 5. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Odobritev računskega zaključka za leto 1935. 3. Poročilo načelstva in nadzorstva. 4. Slučajnosti.

Redni letni občni zbor Prve delavske hranilnice in posojilnice v Ljubljani, r. z. z o. z., se bo vršil v nedeljo 28. junija 1936 ob 10 popoldne v uradnih prostorih na Miklošičevi cesti št. 22/I. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev računskega zaključka za leto 1935. 3. Volitev nadzorstva. 4. Slučajnosti.

Občni zbor »Radio« v Ljubljani, r. z. z o. z., se bo vršil dne 25. junija 1936 ob 6 popoldne v pisarni zadruge, Miklošičeva cesta 7. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega obč. zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev letnih zaključkov za leto 1934 in 1935. 4. Čitanje revizijskih poročil Zadrugne zveze. 5. Volitev načelstva in nadzorstva. 6. Sprememba pravil. 7. Slučajnosti.

Občni zbor hranilnice in posojilnice v Komendi, r. z. z n. z., se bo vršil dne 5. julija 1936 ob 3 popoldne v uradnih prostorih zadruge. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega obč. zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 4. Odobritev računskega zaključka za leto 1935. 5. Volitev načelstva. 6. Volitev nadzorstva. 7. Slučajnosti.

Redni občni zbor Staybne zadruge »Prosvetni dom« v Novem mestu, r. z. z o. z., se bo vršil v sredo, dne 24. junija 1936, ob 18 v sejni sobi Prosvetnega doma. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Čitanje revizijskega poročila iz leta 1935. 3. Čitanje zapisnika revizijskega poročila iz leta 1935. 4. Poročilo načelstva in nadzorstva. 5. Odobritev računskega zaključka za leto 1935. 6. Odobritev računskega zaključka za leto 1935. 7. Slučajnosti.

Izredni občni zbor Elektrostrojne zadruge v Podblici, r. z. z o. z., se bo vršil 28. junija 1936 na Jamniku št. 1 ob 2 popoldne. Dnevni red: Prememba pravil.

NARODNI GOSPODAR

GLASILO ZADRUŽNE ZVEZE V LJUBLJANI

Člani Zadružne zveze dobivajo list brezplačno. Cena listu za nečlane po 25 Din na leto, za pol leta 12-50 Din. — Cena inseratov po dogovoru. — Izhaja 15. dne vsakega meseca. — Rokopisi se ne vračajo.

Odlok o zaščiti Zadružne zveze v Ljubljani.

Kraljevina Jugoslavija
Ministrstvo za kmetijstvo
Št. 44.912/V/34
27. aprila 1936. leta
v Beogradu.

Ministrskemu svetu.

Zadružna zveza, reg. zadr. z o. z., v Ljubljani je s svojo prošnjo z dne 22. aprila 1934. leta, prejeta v področnem ministrstvu pod št. 44.912/V z dne 30. junija 1934. leta, a na podlagi uredbe o zaščiti kmetijskih kreditnih zadrug in njihovih zvez, zaprosila, da se ji dovoli odlog plačil, ker ne more ustrezati obveznostim nasproti svojim upnikom, zlasti vlagateljem, z ozirom na to, da ne more izterjati svojih terjatev od svojih kmetijskih zadrug in drugih ustanov.

Ta zveza je po svoji bilanci aktivna, pa potemtakem na podlagi čl. 2 uredbe o zaščiti kmetijskih kreditnih zadrug in njihovih zvez z dne 23. novembra 1934. leta predlagam, da izvoli ministrski svet sprejeti sledeči

o d l o k :

Na prošnjo Zadružne zveze, reg. zadr. z o. z., v Ljubljani z dne 12. aprila 1934. leta in na podlagi čl. 1 in 2. uredbe o zaščiti kmetijskih kreditnih zadrug in njihovih zvez št. 81.070/V z dne 23. XI. 1934 ter čl. 1, 17, 19 in 24 uredbe o zaščiti denarnih zavodov in njihovih up-

nikov z dne 23. XI. 1934. leta, II., št. 41.032/K

1. se odobrava odlog plačil za 6 (šest) let, računajoč od dne, ko se sprejme ta odlok. Odlog velja za dolgove, nastale do 30. junija 1934. leta, kot dne, ko je bila prošnja sprejeta v ministrstvu.

2. obrestna mera za stare hranilne vloge in v tekočih računih se odreja z 2½ (dva in pol) % bruto, računajoč od 30. junija 1930 kot dne, ko je bila prošnja sprejeta v ministrstvu, do 30. XII. 1935, a od 1. I. 1936. leta 2 (dva) %.

3. da Zadružna zveza objavi ta odlok po predpisih svojih pravil tudi v banovinskem službenem listu v smislu čl. 66 uredbe o zaščiti denarnih zavodov.

4. odobravajo se finančne olajšave v smislu člena 15, odstavek 1 uredbe o zaščiti denarnih zavodov in njihovih upnikov.

Ta odlok je dostaviti pristojnemu sodišču, Zadružni zvezi v Ljubljani in ministrstvu za finance.

Minister za kmetijstvo
Sv. Stanković, I. r.

Ministrski svet
M. S. št. 384/36.
v Beogradu.

Ministrski svet je na svoji seji dne 23. maja 1936. leta osvojil prednji predlog ministra za kmetijstvo.

Slede podpisi vseh ministrov.

Načelna vprašanja o temeljih zadružništva.

Domovina modernega zadružništva je Angleška. Zadružništvo je ondi zavzelo ogromen razmah in je zlasti konzumno zadružništvo vzorno urejeno, tako da služijo njega naprave za vzgled zadružnim organizacijam po ostalem svetu. Pri takem stanju stvari se razume samo po sebi, da posvečajo angleški zadrugarji posebno pozornost tudi teoretičnim raziskovanjem. Tako je izdala veliko-britanska zadružna zveza v drugi izdaji slovito delo že pokojnih zadružnih apostolov angleškega zadružništva Edvarda Nearca in Tomaža Hugusa. Knjiga je izšla prvič v l. 1879, tvori pa še danes nekak kašipot angleške kooperacije in zato so jo ponovno izdali. Ker je angleško zadružništvo po svoji organizacijski sili in po svoji ekonomski moči v Evropi na prvem mestu, bo gotovo zanimivo izvedeti, kakšne so temeljne vodilne misli, ki jih zastopata omenjena dva prvaka in na kakšni ideologiji sloni moderno zadružno gibanje na Angleškem.

Knjiga je izšla pod naslovom »Temelji etike in ekonomike v zadružnem gibanju«. V uvodu podčrtavata avtorja v prvi vrsti razliko med zadružništvom in socializmom. Glavni namen angleške kooperativne zveze kakor tudi kontinentalnega socializma je izprememba obstoječega socialnega in gospodarskega sistema. Tako socializem kakor tudi zadružništvo si prizadevata doseči to premembo s snovanjem asociacij. Pri tem pa sličnost tudi že neha. Angleške zadruge, pravita avtorja, po svojem specifično angleškem duhu ne zahtevajo ničesar od države, razen da se jim priznava svoboda in da se država ne meša

v njihovo poslovanje. Zadruge tudi ne žele državne pomoči. Ne zahtevajo, da bi država posegla po zemljiščih in po drugem nacionalnem bogastvu. V tem se kaže velika razlika med zadružništvom in socializmom. Socializem hoče izkoristiti asociacijo in pretvoriti državo v enega zemljiškega posestnika, v enega kapitalista in enega delodajalca. Angleška kooperacija pa želi, da izkoristi državo samo zato, da bi ona kontrolirala proces produkcije in porazdelbo gmotnih dobrin. Zaradi tega zavzemata pisatelja kritično stališče nasproti vsem sistemom socializma, kakor so jih predstavljali L. Blanc., F. Lassalle in Karl Marks. Priznavata edinole socializem, kakršnega je zastopal Fourrie, ki zagovarja asociacijo brez državne intervencije.

Angleško zadružništvo je tudi še dandanes ohranilo svoj kritični odnošaj nasproti socializmu, čeprav je socializem v marsičem spremenil svojo obliko.

Prvo poglavje prvega dela razpravlja o razmerju kooperacije do religije. Vsem je znana angleška pobožnost, posebno pobožnost angleških zadrugarjev. Zato ni čudno, da se to vprašanje obravnava na prvem mestu. Avtorja tako-le spravljata v sklad vero in zadružništvo. Značilna poteza kooperacije, tako pravita, je hrepenenje od sedanosti do boljše bodočnosti, ki se bo porodila po evolucijskem potu, po potu transformacije iz sodobnega stanja. Ta proces si zamišljajo zadrugarji kot edino pravi pot do stalnega napredka. Ta zamisel, pravita avtorja dalje, odgovarja prirodnemu stanju stvari in zato ni protivna religiji. Krščanstvo torej ni protivno

kooperaciji; zato more biti solidna podlaga združništvu, ker si tudi združništvo prizadeva, da uresničuje božjo zapoved: »Ljubi bližnjega kakor samega sebe«. Ideal sodobnega življenja je težnja k splošnemu blagostanju. Ta težnja, pravita avtorja, se ne protivi krščanstvu, ampak ga dopolnjuje. Združništvo sedaj pritiska na krščanstvo, da bi za delavske mase delalo tisto, kar je nekoč delalo za sužnje. Združna asociacija je podaljšek krščanstva.

Medtem pa se mnogi socialni reformatorji ponašajo negativno proti krščanstvu. Zato jim avtorja sporočata: Tiste, ki želite oddvojiti razvoj človeštva od razvoja krščanstva, prosiva kot sodruga po težki borbi z egoističnimi impulzi, da v stiski ne zametate one pomoči, ki jo nudi zgodovina krščanstva, kajti s trganjem sadov lahko zlomite drevo, ki vas je prineslo. In namesto vsesplošnega zmagoslavja svobode, enakosti in bratstva boste podaljševali le »borbo za obstanek«, katero je krščanstvo pustilo že daleč za seboj.

Drugo poglavje knjige razpravlja zelo važno vprašanje o razmerju združništva do filantropskih pokretov. Dobrodelnost nasproti drugim ljudem je splošna izhodna točka vseh socialnih reform, tu je kraj, kjer se morajo srečati in sestati vsi socialni reformatorji. Socialna združna dobrodelnost vodi boj s socialnim zlom, regulira splošne pogoje pridobivanja in porazdelbe dobrin. Zaradi tega bo splošno razširjenje združništva razširilo tudi delokrog dobrodelnosti.

Tretje poglavje obravnava jako važno vprašanje o razmerju združništva do socializma, komunizma in do drugih socialno političnih pokretov.

V svojem delu izražata pisatelja mnenje, da se socializem razlikuje od socialne reforme in združništva še v tem, da iznaša teorijo, ki obsega vso celoto ljudskih odnosov in katero skuša na vsak način spraviti v soglasje s to teorijo. Socialna reforma, ki se izvaja po združništvu, pa je prej praktičnost kakor teorija. Združništvo se skuša okrepiti v življenju takšno, kakršno je. Oblike svoje aktivnosti pa izraža v načelih, ki so razširjeni med narodi, ki se nazivajo krščanski. Združništvo ne bazira na novi teoriji človekovega ponašanja, ampak na razvoju zgodovinskih tendenc človeštva in jih skuša okrepiti v sedanjosti in bodočnosti. Kooperacija je povezana s Kristusovim naukom, ker predstavlja ta nauk ogromen progres. Dalje gre še vzporedba združništva z obstoječimi socialističnimi teorijami in se zaključí s primerom: Združništvo je podobno komunizmu Roberta Owena ravno tako kakor dve matematični liniji, ki se moreta brezkončno približevati druga drugi, toda se nikoli ne dotakneta.

Od političnega socializma Lassalla in drugih se združništvo razlikuje v tem, da ne teži za tem, da bi svojo asociacijo uresničilo s prisilno intervencijo države. Niti Marksovi načrti ne morejo rešiti socialnega vprašanja. To vprašanje se ne da rešiti z nasiljem, nego z ljubeznijo.

Drugi del knjige nosi naslov »Gospodarski temelji združništva«. V prvem poglavju se obravnava razmerje združništva do konkurence. Pisca omenjata, da je konkurenca dobila grde oblike, odkar sta se pojavila velika industrija in kapitalizem. Sedaj pa konkurenca polagoma ponehava v poslov-

nem prometu in sicer pod vplivom kooperacije, ki jo tvorijo zveze konzumnih društev za razdeljevanje dobrin in za produkcijo, ki pa morejo obsegati tudi gospodarstvo po kmetih in pomorski promet. Te zveze ustvarjajo tržišča za vse vrste potrebščin, ki so potrebna zadružnikom. V drugem poglavju drugega dela se razpravlja o razmerju kooperacije do sodobnih gospodarskih teorij. Poudarja se, da se zadružništvo in politična ekonomija stare angleške šole bavita z različnimi nalogami in da si zato ne moreta nasprotovati. Nekateri ekonomisti trdijo, da so za zadrugo potrebni zlasti pošteni ljudje, brez kakršnih zadruga ne more napredovati. Ali, tako poudarjata avtorja, ti ekonomisti pozabljajo, da kooperacija sama ustvarja take ljudi, ko dviga maso na višjo moralno stopnjo. Dalje trdijo ekonomisti, da je edini gonitelj ljudske aktivnosti eogizem. Temu pa avtorja ugovarjata, navajajoč za primer obstoj znanosti, umetnosti, religije in filantropije.

Odnos zadružništva do države je predmet obravnave v tretjem poglavju.

Za svoj razvoj in za dosego svojega namena, trdita avtorja, ni treba zadruzi nobenih privilegijev. Zadruga tudi ne zahteva od države kakenga posebnega zakonodajstva. Juridična formula samo definira zadružništvo, a ga ne ustvarja. Ako zadružni duh ne more ustvariti idealne države, potem tudi država nikakor ne bo zmožna, da ustvari ta zadružni duh.

Zadnji, t. j. tretji del knjige govori o zadružni praksi. Glavna vsebina te razprave je, da se voditelji zadružništva ne morejo pri svojem delu dati voditi edinole od materializma, ampak se morajo vedno in vedno zatekati k idealizmu, kateri edini je sposoben, da omogoči kooperacijo v sedanji fazi njenega razvoja.

Takšna je, na kratko povedano, vsebina tega znamenitega dela, ki sta ga sestavila dva voditelja angleškega zadružništva, ki ju do sedaj na Angleškem še nikdo ni prekosil niti po njunem vplivu na okolico niti po plemenitosti njunih idealov.

Edward Drožniak:

Konverzija kmečkih dolgov v kreditnih zadrugah na Poljskem.

Konverzija kmečkih dolgov na Poljskem se vrši po inicijativi, pod vodstvom in s pomočjo države. Začela se je dobro izvajati šele na začetku l. 1933. Potem ko je bila nekolikokrat v nekaterih odtenkih popravljena, traja še do današnjega dne. Tekom zadnjih treh let se je pojavila vrsta zakonov in državnih uredb, ki naj bi bili poizkusi, kako urediti celokupne kmečke obveze,

prav tako zadolžitve pri bankah, kakor tudi privatne dolgoročne in kratkoročne zadolžitve obenem z vsemi vrstami drugih obveznosti, ki ne potekajo iz kreditnih odnosov kot n. pr. davčne zadeve, zavarovanja, rodbinske plače, najemnine itd.

Konverzija se vrši v znamenju nedotakljivosti dolžnega kapitala, tako da zadeva v načelu samo olajšave pri obre-

stovanju ter odložitve plačevanja dolgov na daljši rok. Redukcija kapitala se vrši samo v dveh slučajih, in sicer: pri dolgovih, ki potekajo iz prodaje državnih zemljišč, kjer je država iz lastne inicijative črtala del svojih terjatev, ter drugič pri privatnih dolgovih, kjer more dolжник do 1. 10. 1937 zahtevati zmanjšanje dolga zaradi predčasnega plačila v razmerju 100 za 150.

Specijalen zakon, ki nosi naslov »Zakon o olajšavah za kreditne zavode, ki priznavajo dolžnikom olajšave pri kmečkih terjativah«, (marca 1933, spremenjen pa leta 1934 in 1935), se peča s konverzijo kratkoročnih kmečkih dolgov v denarnih zavodih vseh vrst, med temi tudi v kreditnih zadrugah.

V smislu obveznosti tega zakona mora vsak denarni zavod, torej tudi kreditna zadruga, skleniti z dolžniki-kmeti pogodbo (pismo) o konverziji, na podlagi katere priznava dolžniku olajšave glede obrestovanja in odplačilnega roka dolgov.

V svrhu konverzije so bili kmetje razdeljeni na štiri kategorije po velikosti posestva: A) do 50 ha, B) do 500 ha, C) nad 500 ha in D) zakupniki s pravico, da kmetijski minister prestavi posamezne skupine ali posamezna gospodarstva v nižjo kategorijo.*

Kmetom kategorije A in B se odplačevanje dolga razdeli na dobo 14 let (začetkom l. 1933 na dobo 7 let) z dveletno uvodno dobo, prosto plačevanja obrokov na kapital; kmetom kategorije C na dobo 10 let brez karenčne dobe; zakupnikom pa na dobo od 5 do 10 let v odvisnosti od časa trajanja zakupne pogodbe. Višina obrokov je različna za posamezne kategorije ter znaša za ka-

tegorijo A 5% kapitala letno tekom prvih 4 let, 10% letno v nadaljnjih letih.

Zakon nalaga kreditnim zavodom dolžnost, da sklenejo pogodbe s kmeti-dolžniki in to s tistimi iz kategorije A brez ozira na višino celokupne zadolžitve posameznega kmeta, s tistimi iz kategorije B v kolikor celokupni dolгови ne prekoračijo 75% vrednosti gospodarstva, s tistimi iz kategorije C pa če zadolžitev lastnika nepremičnin ni manjša od 30% in ne večja nad 50% vrednosti celega premoženja.

Druga olajšava, ki jo dobi dolжник, ki sklene pogodbo o konverziji, se tiče obrestovanja kredita; višino obrestovanja bo določil minister za finance. Za dobo prvih dveh let obveznosti pogodb o konverziji je obrestovanje dolgov ostalo pri 4½% letno za dolžnike iz kategorije A in B ter na 7½% za dolžnike kategorije C, za zakupnike pa v zavisnosti od tega, v katero od splošnih skupin spadajo. Ker se normalno obrestovanje na Poljskem v kreditnih ustanovah giblje med 8 in 10%, so obrestne olajšave zlasti za male kmete precej velike.

Zavarovanja dolgov imajo razen hipotek in drugih nepremičnih vrednosti pri večjih dolgovih, predvsem pa pri večjih kmetijskih posestvih nuditi tudi menice, žirirane z enkratnim plačilom kolkov, kar tudi znatno pripomore k znižanju splošnih stroškov kredita.

Pod konverzijo spadajo dolгови, ki so nastali pred 1. julijem 1932. leta in presegajo v enem denarnem zavodu vsoto 100 zl. za dolžnike kategorije A oziroma 1000 zl. za ostale dolžnike.

Dolžnost sklepanja konverzijskih pogodb ne zadeva samo denarnih za-

vodov, ampak enako tudi dolžnike. V slučaju, da se ugotovi nepripravljenost za tako pogodbo na strani dolžnika, dobi upniška ustanova svobodo, da nastopi eksekutivno proti dolžniku, za katerega tudi prestane veljati protieksekutivno zakonodavstvo, ki je sicer obvezno na Poljskem.

Te vrste obrestnih olajšav in rokov odplačevanja dolgov bi sam denarni zavod ne mogel priznati dolžnikom; kajti obrestovanje vlog znaša na Poljskem sedaj 4 do $6\frac{1}{2}\%$, a konverzija kratkoročnih vlog na dolgoročne bi bila sploh nemogoča za kreditne zavode zaradi velikih obveznosti. Zakon o konverziji zato predvideva in obljublja kreditnim zavodom državno pomoč tako za izravnavanje obrestnih razlik kakor tudi za reguliranje obveznosti.

Zavod, ki naj izvede celokupno vprašanje konverzije in daje pomoč kreditnim zavodom, je Akceptacijska banka, ustanovljena s posebnim zakonom, z ustanovnim kapitalom 12 milijonov zlotov (ki so ga vložile državne banke in emisijski zavod), ki so ji dane finančne garancije in ki ima tudi pravico emisije garancijskih obli-gacij potom državnega zaklada.

Na podlagi potrjenih in po akceptacijski banki ugotovljenih pogodb o konverziji dobe kreditni zavodi od te banke iz fondov, ki jih vsakega pol leta za to določa finančni minister, obrestno pomoč, da izravnajo izgube, nastale vsled znižanja obresti dolžnikom. Ta pomoč se giblje med 1 do 3% letno v zavisnosti od višine kmečkih terjatev dotičnega zavoda v njegovi splošni bilanci. Največjo obrestno pomoč prejemajo zavodi, katerih kmečke terjatve znašajo 100%. Kreditne zadruga morejo poleg zgoraj

označene pomoči dobiti tudi dodatno pomoč od ministrstva financ v višini tri četrtine odstotka letno. Kreditne zadruga sistema Raiffeisen, ki se na Poljskem imenujejo »Kase Stefcika« in so združene v denarni centrali »Centralna blagajna kmečkih zadrug« (Centralna Kasa Spolek Rolniczych), dobijo na račun dodatne pomoči ne $\frac{3}{4}\%$, temveč $1\frac{1}{4}\%$ letno. Obrestna pomoč ministrstva financ znaša povprečno toliko, da finančni zavodi in prav tako zadruga morejo tudi prenesti gotove žrtve pri znižanju obrestne mere zadolženim kmetom.

Ker so zavodi obvezani sklepati pogodbe in morajo računati z zgubo pri dolžnikih, se je finančno ministrstvo z zakonom obvezalo, da pokrije polovico izgub, ki jih trpe upniški zavodi pri dolžnikih, s katerimi so sklenili pogodbo. Pomoč se izplačuje, ko se predloži dokaz o prinesenih izgubah.

Pomoč kreditnim zavodom zaradi konverzije njihovih lastnih obveznosti se daje na ta način, da kreditni zavod dobi v Akceptacijski banki tako zvani akceptacijski kredit v višini vsot, potrjenih konverzijskih pogodb. Upniški zavod ima pravico na podlagi registra pogodb izstaviti lastne menice »po lastni naredbi«, proste kolkov, katere Akceptacijska banka akceptira, ter se te menice (ki imajo državno garancijo) sprejemajo v zameno menic dotedanjih klientov, nahajajočih se v reeskontu v bančnih zavodih. Akcepte bodo kreditni zavodi v stanu izplačati prav tako v 14 letih (s karenčno dobo), kakor so terminirane obveznosti dolžnikov, s katerimi so sklenili pogodbe o konverziji. Akcepte namreč sprejema v reeskont prav tako emisijski zavod ter bodo mo-

gli biti vsi bančni krediti denarnih zavodov konvertirani.

Iz obveznosti sklepanja dogovorov o konverziji z dolžniki nastaja tudi celotno ali pa delno zamrznjenje lastnih obratnih sredstev zadrug (lastnih fondov in vlog), zaradi česar je predvideno ukrnjenje tako zvanega tekočega kredita za izplačevanje hranilnih vlog. Nekateri denarni zavodi kot n. pr. Zadrugne denarne centrale in kar je najvažnejše, emisijski zavod, so sklenili sprejemati pod gotovimi pogoji in v gotovi višini menice, akceptirane po Akceptacijski banki v reeskont poleg konverzije prejšnjega oblige pri bankah. Iz tega vira morejo zadrug v polni meri zajemati tekoča sredstva na izplačilo hranilnih vlog.

Da bi se dala kreditnim zavodom možnost likvidirati aktiva, ima Akceptacijska banka pravico izdajati $4\frac{1}{2}\%$ obligacije, katere daje kreditnim zavodom v zameno za njej odstopljene kmečke terjatve. Te vnovčene ali lombardirane obligacije naj pripomorejo kreditnim zavodom, da mobilizirajo aktiva.

Rok za sklepanje konverzije na zgoraj omenjenih temeljih je v zadnjem

času podaljšan od 1. 10. 1936 ter zelo verjetno ne bo več podaljšan. Celokupna vsota dogovorov o konverziji, ki jih je Akceptacijska banka potrdila, znaša 354.000.000.— zlotov, kar predstavlja okoli 35% celokupnih kratkoročnih bančnih dolgov. Vsota dogovorov, sklenjenih pri kreditnih zadrugah, znaša 125.000.000 zlotov nasproti 250.000.000 zlotov kmečkih kreditov v zadrugah.

Slaba stran konverzije je njeno predolgo trajanje ter rastoče olajšave, ki se tičejo rokov odplačila, kar vpliva demoralizujoče na dolžnike, ter dalje nezadostna pomoč glede kredita za mobilizacijo, zaradi česar je cela vrsta zadrug padla v težkoče pri izplačilu hranilnih vlog. Toda te težkoče niso splošnega značaja, kajti istočasno s trajajočo konverzijo se v zadrugah vrši resnična samoobrambna akcija, ki obstoja v tem, da zadrug že delj časa pojačujejo blagajniško gotovino, ki jim omogoča zadostiti vlagateljem pri normalnih zahtevah po izplačilu vlog. Težkoče nastanejo tam, kjer so zahteve po izplačilu vlog večje, kjer normalno likvidnost blagajne ni v stanju zadostiti vlagateljem.

Vinarsko zadružništvo.

V zadružnem koledarju »Hrvatski zadrugar« za l. 1936 je priobčil prof. I. Kaitner naslednjo informativno razpravo o vinarskih zadrugah.

Zadružništvo je dosedaj pri nas pokazalo zelo lepe uspehe. Menim, da more zadružništvo ravno v vinarstvu zabeležiti največje koristi za zadružnike. Pri nas je skoraj redno proizva-

jalec grozdja obenem tudi proizvajalec vina. Ta pojav se ne opaža v ostalih panogah našega gospodarstva. Tako proizvajalec žita ne stavlja v promet kruha, proizvajalec sladkorne repe ne stavlja v promet sladkorja, proizvajalec lanu in konoplje ali volne ne stavlja v promet oblačilnih predmetov, živinorejec ne stavlja v promet mesa in klobas itd.

Ravno zaradi tega, ker pripravlja vsak vinogradnik vino na svoj način, kakor se njemu zdi prav in s kakršnimi pripomočki je oskrbljen, ima naše vinarstvo značaj hišne proizvodnje. Proizvaja se torej vino za lastno potrebo. Tako vino ima majhno vrednost in ne ustreza širokim vrstam potrošnikov. Glavno pravilo za vsakega proizvajalca bodi, da proizvaja to, kar zahteva potrošnik. Vino, ki bo zadovoljilo potrošnika, mora torej proizvajati strokovnjak, ki pozna zahteve potrošnikov in ki zna z vinom v tem cilju postopati. Predelava grozdja v vino se ima torej prepustiti strokovnjaku, t. j. predelava se ima vršiti industrijsko, kakor je to že povedano pri drugih kmetijskih proizvodih.

Sledovi takšne industrijske predelave grozdja se že opazijo. Na mnoga tržišča vozijo vinogradniki grozdje. To grozdje kupujejo vinski trgovci in pripravljajo vino po zahtevah širokih krogov potrošnikov. S takim ravnanjem se pa večji del dobička izmakne vinogradniku. V prizadevanju, da bo vinogradnik tudi pri predelavi svojega grozdja udeležen na dobičku tega poslovanja, more pomagati edino združno predelovanje grozdja.

Bodočnost vinogradništva leži brez dvoma v rokah kmeta, ki je mali posestnik. Mali posestnik more obdelati svoj vinograd mnogo bolj vestno. More se reči, da pozna on vsako trto in se briga za njen napredek. On more pravočasno izvršiti pomladanska in ostala dela. Zlasti je važno pokončavanje škodljivcev, kar more on vedno pravočasno izvesti. On more tudi ob pravem času in v kratkem roku izvršiti trgatve grozdja. Gnojenje vinograda ne pred-

stavlja za malega posestnika nikakega bremena. Veleposestnik vinograda je odvisen od delovne moči, ki si jo preskrbi izven svojega posestva. Delavci ne stoje veleposestniku vedno na razpolago tudi ob pravem času in v dovoljnem številu. Delo se pogostokrat zakasni in se izvršuje bolj površno. Pokončavanje škodljivcev je dostikrat zelo otežkočeno, more pa biti tudi povsem onemogočeno zaradi velikosti vinograda. Trgatev traja dolgo časa in zahteva dostikrat velikega truda. Gnojenje vinogradov je silno otežkočeno, zlasti ako se gnoji z hlevskim gnojem. Vse te razmere vplivajo, da bo mogel mali posestnik vinogradnik proizvajati tako po kakovosti kakor tudi po množini boljše in dražje grozdje kakor veleposestnik. Najbolj važno pa je, da so proizvodni stroški grozdja pri malem posestniku tu in tam manjši.

Bodočnost vinarstva leži nasprotno v rokah proizvodnje vina na veliko, torej v industrializaciji vinarstva. Mali proizvajalec vina nima in ne more imeti toliko strokovne sposobnosti za prireditev vina kakor je to dandanes potrebno. Dandanes se morajo staviti v promet samo povsem zdrava vina in vina brez napak. Za napravo takega vina je treba dobrega prostora za vretje, dobre kleti, zdravih sodov in prikladne priprave. Vsega tega mali posestnik nima. Vino postavlja v klet ali kak podzemski prostor, kjer vino pozimi zmrzuje, a poleti se premetava in zavre. Zdravih sodov in primernih priprav je pri malem vinogradniku redko najti. Zaradi pomanjkanja sodov je kletarstvo sploh nemogoče. O pripravah za segrevanje mošta ob času vrenja, za čiščenje sodov s pomočjo pare, za filtriranje in podobno ni

нити govora, pa niti ne more biti, ker bi take priprave bile mrtev kapital, ki bi pojedel vrednost vina malega vinogradnika. Vinogradniku, malemu proizvajalcu vina manjka tudi strokovno znanje in urejeno gospodarstvo za pripravo vina. Zavoljo tega bi moral takšen vinogradnik že po svojih lastnih izkuštvih priti do prepričanja, da je bolje prodajati grozdje in se ne spuščati v njega predelovanje.

Najtežji čas za malega proizvajalca je vsekakor prodaja vina. Vzemimo, da mu je po sreči uspelo pripraviti zdravo novo vino. Z ene strani potreba po denarju, a na drugi strani strah, da se mu vino pri ležanju ne pokvari, ga silijo, da vnovči svoj proizvod čim prej. Mali proizvajalec ni trgovec, ne ve, koliko mu je blago vredno in se pretvori v krošnjarja. Vzame vzorec vina, ponuja na desno, ponuja na levo, izgublja čas, toda prisiljen po navedenih razmerah daje vino mnogo prepoceni. To prodajanje vina, nazvana lokalna (krajevna) prodaja, dela, da cene vinu vsako zimo padajo, a od pomladi proti jeseni se stopnjema dvigajo in krepe.

Proizvajanje vina na veliko razpolaga s strokovnimi močmi, razpolaga s potrebnimi prostori in pripravami, pripravlja torej zdrava vina in vina brez napak. Vina, ki se dobe, so popolnoma pregledana, torej poznana. Slabša vina se stavlja v promet po možnosti kmalu, dočim se boljša vina puščajo za kasnejšo porabo. Odbrana vina se stavlja v steklenice. Proizvajanje vina na veliko more misliti tudi na pripravljanje brezalkoholnega grozdnega soka. Proizvajanje na veliko, t. j. industrializacija predelave grozdja ne računa na

domačo potrošnjo, ampak na svetovno trgovino. Nikoli se še ni pripetilo pri svetovni trgovini, da bi bil kak proizvod podcenjen ali precenjen. Svetovna trgovina ima svoje zahteve. Če je vino dobro, zdravo in po predpisih pripravljeno, bo v ceni nadvladalo vino slabše kakovosti, bo torej vzdržalo svetovno konkurenco.

Pogosto se more skoro vsako leto slišati zahteva vinogradnikov: »Dajte nam izvoz vina!«, ali »Država naj se pobriga za izvoz vina«. Toda vino, kakršno proizvaja danes naš mali vinogradnik, ni sposobno za izvoz, ker ne vzdrži svetovne konkurence. Vkljub vsej državni podpori s premijami in raznimi drugimi olajšavami naše vino ne more vzdržati v svetovnem prometu. Ako bi pa vendarle uspelo izvoziti nekaj našega vina ob največji podpori in olajšavah, potem bi to vino moglo služiti v tujini za vinski jesih ali za destilacijo. V tem slučaju bi pa bila cena takemu vinu tako nizka, da ne bi nikakor pokrila proizvajalnih stroškov za grozdje.

Za izvoz je treba velike množine povsem enotnega vina takih lastnosti, kakor to želijo in zahtevajo potrošniki. Vino, ki se izvažja, mora biti vsako leto istega tipa. Potrošnik ne vpraša, ali je kakšno leto bilo v vinarstvu dobro ali slabo. Vino mu mora biti vsako leto istega značaja. Tako vino in v tej množini more prirediti samo strokovnjak v dobro urejenih velikih podjetjih. Velika podjetja pa se morejo ustvariti najugodnejše na združni podlagi. Ako bi od naših štirih milijonov hektolitrov letnega pridelka vsaj polovico, torej dva milijona hektolitrov predelali za izvoz, potem bi se cena našemu vinu ustalila in povišala.

Naposled je tu še vprašanje prodaje združnega vina. Dočim se posamezen mali proizvajalec na vso moč muči s prodajo vina, prodaja veliki proizvajalec, namreč zadruga, vino zelo lahko. Glavno je, da ostane zadruga veliki proizvajalec. Ona se ne sme nikoli vreči na trgovino z vinom, t. j. da bi vino kupovala in prodajala. Zadruga ima samo predelati grozdje svojih združnikov. Zadruga se mora omejiti v glavnem na industrijsko predelavo grozdja. Kakor hitro se zadruga odloči, da se bo bavila s trgovino z vinom, da bo torej kupovala in prodajala vino,

začne propadati in kmalu popolnoma propade. Trgovina z vinom pripada vinskim trgovcem. Toda tudi trgovci z vinom se v današnjih prilikah ne morejo razviti, ker prav za prav vina za promet ni. Kadar bomo s pomočjo zadržug proizvajali vsaj dva milijona hektolitrov dobrega vina, potem ga bodo znali naši vinski trgovci prodati. V tem slučaju ne bo treba nobene podpore, ker bo izvoz vina postavljen na zdrave temelje. Zadržna predalava vina bo oživila naše vinogradništvo, povzdignila naše vinarstvo in donasala obilno korekci kmetu in vinogradniku.

Kriza francoskega franka.

Število držav tako zvanega zlatega bloka se vedno bolj krči. Lani spomladi je odpadla Belgija, ki je znižala vrednost svoje valute za skoro 30%, letos spomladi pa je uvedla Poljska, potem ko je izgubila znatne količine zlata, devizno nadzorstvo in tako nima več popolnoma normalno poslujoče zlate valute. Tako so ostale v zlatem bloku le še Francija, Holandija in Švica.

Predvsem je kritičen položaj francoskega franka. Zaradi tega trpita tudi obe drugi zlati valuti: holandski goldinar in švicarski frank.

Holandija beleži velik odtok zlata ter je zato morala 30. maja zvišati diskontno obrestno mero od 2,5 na 3,5%. Toda tudi to ni pomagalo in je morala Holandska banka ponovno dne 3. junija zvišati diskontno obrestno mero zopet za 1% na 4,5%. Položaj pojasnjujejo tudi tele številke: od 18. do 25. maja se je holandski zlati zaklad zmanjšal za 14,2 milijonov goldinarjev, od 25. maja

do 2. junija pa za celih 43,6 milijonov goldinarjev, kar je vsekakor izredno vznemirljivo, saj je s tem padel holandski zlati zaklad na 640,2 milijona. Sicer je še za okoli 100 milijonov goldinarjev višji kot najnižje stanje, zabeleženo lani spomladi ob napadih na goldinar, vendar pa bo pri tem tempu ta zaklad kaj kmalu izčrpan.

Položaj Švice je ugodnejši. Švicarski zlati zaklad se je zmanjšal v zadnjem tednu meseca maja samo za 23,4 milijonov frankov in znaša še — obenem z devizami — 1,486 milijonov frankov, od tega je deviz samo 2,5 milijona. Otok bankovcev v Švici znaša 1,402 milijonov in je torej več kot krit z obstoječim zlatim zakladom. Seveda pa je treba upoštevati tudi naložbe pri švicarski Narodni banki, ki so znašale na koncu maja 373 milijonov frankov. Iz vseh izjav merodajnih faktorjev je razvidno, da hoče Švica, naj se razvijajo razmere v Franciji kakorkoli, obdržati

svojo valuto na dosedanjem razmerju z zlatom z vsemi razpoložljivimi sredstvi.

Najtežja pa je kriza francoskega franka. Še v začetku leta je kazalo, da se bo frank dobro držal in je Francoska banka dne 9. januarja znižala diskontno obrestno mero od 5 na 4%, dne 7. februarja pa še dalje na 3.5%. Toda že v marcu je nastopila nova kriza, ki je bila v zvezi z razpisom volitev in neizvestnostjo rezultata volitev v aprilu. V dobi od 27. marca do 5. aprila je izgubila Francoska banka zlata za 1.670 milijonov frankov na 65.917 milijonov. V naslednjih tednih se je sicer odtok zmanjšal, toda v prvem tednu maja je zopet narastel ter se je znižal od 1. do 8. maja zlati zaklad kar za 2.738.5 milij. frankov, to je za nad 8 milijard dinarjev! Tako je Francoska banka razpolagala dne 8. maja samo še z zlatim zakladom v znesku 58.050 milijonov frankov. V naslednjih tednih se je zaklad tudi zmanjšal, vendar ne v taki meri kot prvi teden maja. V dobi od 22. do 29. maja se je odtok zlata povečal in je znašal 457 milijonov frankov. Najnovejših podatkov sicer še ni na razpolago, vemo pa, da je kriza bila najhujša prvi teden junija ter je šele v soboto nastopilo delno pomirjenje. Banka se je proti odtoku zlata borila z običajnim sredstvom: povišanje diskontne obrestne mere, ki jo je dvignila v dveh presledkih kar na 6% in je obrestna mera v Franciji višja kot pri nas v Jugoslaviji, ko znaša samo 5 odstotkov.

Da je kriza franka tako huda, je pripisovati begu kapitala iz Francije. Tudi mali varčevalci so začeli kupovati funte šterlinge, ker se boje devalvacije franka. K temu je prišla še politična negotovost, ker je prišla na krmilo so-

cialistična vlada g. Leona Bluma, ki pripravlja gotove gospodarske reforme. Državo pretresajo veliki štrajki delavstva, ki je skoro že zasedlo tovarne in proti kateremu Blum ne more nič opraviti zaradi notranjepolitičnih razlogov. Sicer je malo čudno, kako morejo ob veliki brezposelnosti uspevati štrajki, saj stoji 550.000 štrajkujočim delavcem nasproti 400.000 uradno zabeleženih brezposelnih. Toda neskladnost se da razložiti s tem, ker v Franciji primanjkuje izučenega delavstva, brezposelni so pa večinoma neizučeni delavci. Domačih delavcev je malo, inozemce so pa spravili iz države, ko se je kriza vedno bolj poostrovala.

Doslej je v korist franc. franka večkrat interveniral angleški izravnalni valutni fond, kakor se je sploh pokazalo, da se London na vse načine trudi preprečiti špekulacije z frankom. Raznesli pa so se pretekli teden glasovi, da so sredstva tega fonda zaradi neprestanih intervencij že zelo izčrpana. Seveda takim vestem ni vedno dajati vere, ker jih večkrat vrže ven spekulacija zaradi lažje dosege svojih namenov.

Ko je nastopila vlada g. Bluma, je sam predsednik vlade dal pomirjevalne izjave, ki so deloma zalegle. Začelo pa se je tudi takoj reformno delo. Za guvernerja Francoske banke je bil imenovan namesto dosedanjega g. Tanneryja g. A. Labeyrie. To pomeni, da se bo državni vpliv na Francosko banko še bolj povečal, saj je bila eno glavnih volilnih gesel, da je treba zlomiti vlado 200 družin v Franciji, ki imajo v rokah večino delnic Francoske banke.

Drugače je pa položaj v Franciji kaj negotov. Zadnji objavljeni izkaz Francoske banke za 29. maja kaže, da

je morala banka dati zelo veliko posojil na državne bone ter tako posredno financirala državno blagajno, ki trpi pod zelo velikimi težkočami. Še na koncu leta 1935 so znašala posojila na menice in državne papirje komaj 9.680.8 milij. frankov, do 29. maja pa je ta postavka narasla na 19.505.2 milij. frankov. Povečali so se tudi kratkoročni predjumi na državne papirje od 575.4 na 796.5 milijona, na drugi strani pa je obtok bankovcev narastel zaradi povečanja posojil banke od 81.150.2 na 84.705 milij. frankov, istočasno pa so se zmanjšale naložbe gospodarstva pri banki od 8.497.4 na 6.828.76 milij. frankov. To je precej slab izkaz, ki kaže, da se je

začel tudi odtok vlog iz denarnih zavodov, pa je zato tem več težkoč, katere je treba premagati.

V trenutku, ko to pišemo, je položaj nejasen. Če se ne posreči ustaviti odtoka kapitala, kar se da narediti samo z vpostavitvijo zaupanja v državi sami v obstoječe razmere, potem ne preostaja Franciji nič drugega kot devalvirati valuto. To se pravi, spustiti frank na nižjo vrednost napram zlatu kot doslej. Možno pa je tudi, da bo Francija enostavno prepovedala izvoz zlata, kar bo ravno tako povzročilo padec franka. Vsekakor bo bližnja bodočnost kmalu pokazala, kako bo z frankom.

Zvezine objave.

O razporedu. 129 zadrug naših članic je že dobilo rešitev prošnje za odlaganje plačil. Vse te bodo morale po uredbi o zaščiti denarnih zavodov izdelati tako imenovani razpored s koncem meseca junija. Po tem razporedu bodo morale zadruge v naslednji polovici leta izplačati, kar pride na posamezne vlagatelje. Zelo opozarjamo, da se dela razpored za naprej, to se pravi, v tem razporedu se pove, kaj more kdo dvigniti po 30. juniju pri zadruzi. Če pa je kdo prejel primerno vsoto na račun tega razporeda poprej, mu seveda ne bo nič več izplačati. Vse, ki morajo delati razpored, opozarjamo na »Narodnega Gospodarja« z dne 15. decembra 1935.

Manufakturo vseh vrst po ugodnih cenah tudi proti plačilu s hranilnimi knjižicami članic »Zadružne zveze« nudi Oblačilnica za Slovenijo v hiši Gospodarske zveze.

Iz našega združništva.

Bolgarski združniki na slovenskih tleh. Večja skupina bolgarskih združnikov je obiskala našo državo in je na svojem potu po Jugoslaviji dne 25. maja prispela tudi v Ljubljano. V skupini je bilo 52 odličnih predstavnikov bolgarskega združništva pod vodstvom dr. Ilija Palazova, glavnega ravnatelja zveze bolgarskih popularnih bank, in Stevana Fetvadžieva, ravnatelja zveze bolgarskih narodnih združnih bank. Na kolodvoru v Ljubljani so jih po prihodu pozdravili v imenu slovenskih združnikov gg. Klebel, mestni župan ljubljanski dr. Adlešič in zastopnik Jugoslovansko-bolgarske lige. Gostje so si ogledali važnejše združne naprave v Ljubljani. Na slavnostni večerji, ki je bila prirejena gostom na čast, je bilo izrečenih mnogo zdravic, ki so izvenele v željo, da bi se medsebojni združni stiki bolj poglobili.

Naslednji dan, dne 26. maja, so si bolgarski gostje ogledali Vintgar, Bled in okolico. Na povratku so bili na Jesenicah deležni prav pristrčnega sprejema. Na kolodvoru jih je pričakovala tisočglava množica z zastopniki raznih društev in korporacij ter s šolsko mladino in učiteljstvom. Goste je pozdravil mestni župan, nakar se mu je ginjen zahvalil dr. Palazov.

Upamo, da so bolgarski gostje odnesli iz Slovenije prijetne vtise in da je ta obisk pripomogel do večjega medsebojnega spoznavanja.

Zadružna organizacija drž. uslužbencev. Zveza nabavnih zadrug državnih uslužbencev je izdala poročilo o poslovanju svojem in svojih članic v letu 1935. Iz tega poročila posnemamo (v oklepajih navadene številke se našajo na leto 1934):

Zveza je imela koncem leta 1935 231 (206) članic s 128.434 (116.845) člani. Od teh zadrug je bilo nabavnih 97 (92) z 72.327 (69.367) člani, 119 (97) pa je bilo kreditnih, ki so imele 54.642 (46.145). Poleg teh ima zveza še 10 stanovanjskih in 5 produkcijskih zadrug. Kot je iz gornjih podatkov razvidno, je povečanje števila zadrug kakor tudi članov pripisovati predvsem kred. zadrugam.

Nabavne zadruge so prodale svojim članom za 206.4 milij. dinarjev blaga napram 187.0 milij. dinarjev v l. 1934. Na nabavne zadruge v Sloveniji, katerih je 12 s 15.683 člani, odpade za 80.8 milij. dinarjev prodanega blaga, kar dokazuje, da so te zadruge pri nas najbolj razvite. To se vidi tudi iz tega, da odpade v Sloveniji na člana za 5.165 Din letno kupljenega blaga, dočim je povprečje za celo državo 2.906 Din.

Blagovne zaloge so znašale pri nabavnih zadrugah koncem leta 1935 40.9 milij. dinarjev, dolžniki zadrugarji 41.2 milij. dinarjev, ostali dolžniki 12.2 milij. dinarjev, premični inventar 5.5 milij. dinarjev, nepremični inventar pa 18.1 milij. Din. Pasiva so v glavnem sledeča: deleži članov 10.1 milij. Din, gar. vloge 2.7 milij. Din, dolg zvezi 50.7 milij. Din, dolg raznim združnim ustanovam 2.6 milij. Din, ostali upniki 12.9 milij. Din, rezervni fondi 27.4 milij. Din, ostali fondi 5.9 milij. Din.

Prebitek je znašal po odbitku zgube od 0.4 milij. Din 4.4 milij. Din. Na dividendah so zadruge izplačale svojim članom 6.9 milij. Din.

Kreditne zadruge državnih uslužbencev so imele v letu 1935 sledeča lastna sredstva: deleži 23.6 milij. Din (20.5), obvezne vloge 11.6 milij. Din (6.9), rezervni fondi 4.7 milij. Din (3.0). Vloge navadne so znašale 17.7 milij. Din, dolgovi zvezi 26.9 milij. Din, ostalim združnim ustanovam pa 15.8 milij. Din.

Posojil so dale zadruge v letu 1935 32.104 v skupnem znesku 81.9 milij. Din (70.6). Stanje posojil koncem leta 1935 je znašalo 95.8 milij. Din.

Kot je iz navedenih števil razvidno, daje velik del sredstev tako nabavnim kot kreditnim zadrugam zveza. Njena glavnica znaša 155.5 milij. Din, od katere je 96.9 milij. Din v kreditih zadrugam, 34.4 milij. Din pa v nepremičninah.

Uspehe, ki jih je združništvo državnih uslužbencev doseglo v letu 1935, je smatrati v sedanjih razmerah kot prav ugodne.

Zadružništvo v državi.

Sanacija Osrednje zveze hrvatskih kmetijskih zadrug je bila že več let na dnevnem redu, ne da bi bilo moglo priti do zadovoljivega zaključka. Sedanja vlada je pokazala za to vprašanje mnogo več zanimanja in tako se je ta kočljiva zadeva sedaj povoljno rešila. Na podlagi posebnega pooblastila finančnega zakona je minister za kmetijstvo predpisal uredbo o sanaciji, ki se ima izvesti na sledeči način:

Zveza je hipotekarni upnik za zemljo, ki ji je bila odvzeta v svrhu agrarne reforme. Zato se izdajo in zvezi odstopijo po nominalni vrednosti 4% obveznice z državno garancijo za finančno likvidacijo agrarne reforme. Od tega se porabi za odplačilo zvezinih dolgov pri Narodni banki 2.000.000 Din, pri Poštni hranilnici 360.000 Din in pri mestni hranilnici zagrebški 640.000 Din. Dalje odkupi kmetijsko ministrstvo s sredstvi državnega rezervnega fonda za škodo po toči državne 4% obveznice v znesku 5.565.000 Din, ki služijo sedaj kot garancije Osrednje zveze za posojilo pri Privilegovani agrarni banki in se s tem pokrije zvezin dolg pri PAB.

Banska uprava savske banovine odkupi s sredstvi javnih zakladov, ki stoje pod nadzorstvom banske uprave, od Osrednje zveze omenjene obveznice v znesku 5.500.000 Din.

Ostanek obveznic, ki jih bo dobila Osrednja zveza, prevzamejo po nominalu včlanjene zadruge za pokritje svojih terjatev iz vlog in tekočih računov in sicer sorazmerno z višino dotičnih terjatev.

Včlanjene zadruge prispevajo za

sanacijo zveze na podlagi svojega jamstva z 10 kratnim zneskom vpisanih deležev v skupni vsoti 6.152.000 Din. Na zadruge, ki so se včlanile po 15. januarju 1934, se te obveznosti ne nanašajo.

Osrednji zvezi se dalje dovoli odlog plačil za 6 let in obrestna mera po 2% za stare vloge.

Obrtno zadružništvo v naši državi. V glavni zvezi obrtniških zadrug v Beogradu je bilo ob koncu l. 1935 včlanjenih 150 zadrug. Med njimi je največ kreditnih, namreč 96, dalje 40 produktivnih in 14 nabavnih in potrošnih, odnosno prodajnih zadrug. Med produktivnimi zadrugami so zastopane čevlarske, mizarске, krojaške, opankarske, ribarske, soboslikarske, keramičnopečarske, za izdelovanje preprog, mesarske, strojne, pekarske in livarske in nekaj mešanih.

Pri kreditnih zadrugah je bilo včlanjenih 7.104 oseb s 5.962.000 Din vplačanih deležev. Med hranilnimi vlogami je bilo 7.225.000 Din vloženih na stalno štednjo, za 10.789.000 Din je bilo navadnih hranilnih vlog. Rezervni fondii so znašali 5.111.000 Din, članom dana posojila pa 41.226.000 Din, tako da je prišlo povprečno na člana 5.800 Din izrabljenega kredita.

V produktivnih zadruga je bilo vsega skupaj 445 članov. Poslovna poročila je predložilo 54 zadrug, ki so imele 2.752.000 Din vplačanih deležev in 591.000 Din rezervnih fondov. Zadruge so imele od članov terjati 1.185.000 Din.

Nabavne in prodajne zadruge v glavni zvezi so imele 646 članov. Vplačani deleži so znašali 5.978.000 Din, rezervni zakladi pa 559.000 Din. Terjatve zadrug pri članih so znašale 2.801.000 dinarjev.

Zadružništvo v inozemstvu.

Novi vidiki v zadružni zakonodaji.

V novem projektu zadružnega zakona na Poljskem so postavljeni nekateri čisto novi vidiki, ki so za nas zanimivi tem bolj, ker se tudi pri nas osnutek enotnega zadružnega zakona nahaja pred Narodno skupščino. — Tako naj bi se nove zadruge ne ustanovljale več na neomejeni zavezi. Utemeljuje se to s tem, da se neomejena zaveza v praksi itak v najaktualnejšem slučaju, t. j. v sedanji krizi ni izvedla, ker jo je izpodbil zakon o zaščiti kmetov. (Moramo pri tem pripomniti, da je tudi pri nas uredba o zaščiti kmečkih kreditnih zadrug in njihovih zvez v slučajih izvenstečajne likvidacije odpravila neomejeno zavezo.) Tudi pri omejeni zavezi poljski osnutek zakona omejuje jamstvo na največ dvajsetkratno višino deleža. Povišanje jamstva je po osnutku združeno s posebnimi kavtelami in sicer se zahteva, da sklepata o tem dve skupščini. Ravno tako so za znižanje jamstva posebne kavele in sicer trikratna objava, obvestilo vseh zadružnih upnikov in dokaz sodišču, da so se vsi zadrugarji z znižanjem soglasili. Zadrugam, ki niso organizirane v zvezah, more predsednik državnega zadružnega sveta postaviti komisarja. Pri kreditnih zadrugah je to že po dosedanjih določilih mogoče.

Gospodarstvo.

Zagrebske velebanke v letu 1935.

Ker so vse zagrebske velebanke objavile svoje bilance za leto 1935, je možen pregled njih poslovanja v lanskem letu. Naslednja tabela nam kaže razvoj vseh

tujih sredstev tako v starem kot novem poslovanju.

	stare vloge	nove vloge	skupno
1930	5.425.4		5.425.4
1931	4.308.8		4.308.8
1932	5.277.5	71.9	5.349.2
1933	2.925.1	118.5	3.041.6
1934	2.507.4	195.7	2.701.1
1935	2.340.0	370.9	2.710.9

Ta tabela nam kaže, da so vloge v starem poslovanju še padle, če pa upoštevamo prenose na novo poslovanje in prave nove vloge, potem se je nazadovanje vlog ustavilo, kar je smatrati za ugodno znamenje.

Poleg tega je treba upoštevati še dejstvo, da so banke tudi zelo zmanjšale svoje obveznosti do Narodne in Državne hipotekarne banke v reeskontu. Reeskont je znašal 1932 578.1 milij. Din, pa se je do konca leta 1934 zmanjšal na 436.7, lani pa na 387.2 milij. Din.

Med aktivni bank so se najbolj zmanjšala menična posojila in sicer 968.1 na 777.1 milij. Din od 1934 na 1935 ter dolžniki od 1.346.6 na 1.253.6 milij. Din, nadalje vrednostni papirji itd.; povečala pa se je likvidnost, saj je gotovina v starem poslovanju narasla od 61.7 na 113.5 milij. Din, v novem pa od 80.8 na 142.9 milij. Din. Skupno imajo 4 zagrebske velebanke gotovine iz blagajniških zapiskov Narodne banke za 256.2 milij. Din, kar je velika vsota.

Hranilnica — nogavica. Pred kratkim je bilo razglašeno, da bodo stari tisočaki z datumom 30. novembra 1920 vzeti iz prometa in da jih po 5. maju l. l. tudi Narodna banka ne bo več zamenjavala. Ti bankovci so bili znani pod imenom »jurji«. Zadnje dni, ko je rok za zamenjavo potekal h koncu, je bil pri podružnici Narodne banke precejšen na-

val, zlasti dne 4. maja, ko je prišlo zamenjat »jurje« nič manj nego 350 strank. Bile so večinoma z dežele. Zneski niso bili bogzna kako veliki, največ jih je prinesel neki mož z Notranjskega, namreč za 110.000 Din. Najbrž pa je še dosti ljudi, ki niso bili pravočasno obveščeni, da je treba bankovce zamenjati. Naslednji dan se je oglasilo še nekaj strank s prošnjo, da se jim stari bankovci zamenjajo. Neka ženica je hotela naknadno zamenjati 8 tisočakov. Ker so ji prošnjo odbili, je jokaje odšla.

Istočasno poročajo časopisi, da je pred par meseci prišla k ljubljanski podružnici Narodne banke priletna ženica, potegnila iz cekarja rdeč robec in ga z drhtečimi rokami odvezala. V robcu je bilo nekaj tisočakov in pa velik kup smeti in razcefranega papirja, sami delci razglodanih tisočakov. Ženica je povedala, da je doma na podstrešju hranila 70 tisočakov, ki so postali plen miši. Pri zamenjavi je dobila izplačanih samo 12 tisoč. Debele solze, ki so se ji ulile po licu, niso mogle več popraviti nesreče.

Državna hipotekarna banka v letu 1935. Lani je banka odobrila in dala posojil za 397.35 milij. Din, 1934 pa samo za 289.7 milij. Din. Nova posojila so se lani razdelila sledeče (v milij. Din, v oklepajih podatki za leto 1934):

Hipotekarna 30.1 (35.5), komunalna 58.7 (56.44), menično hipotekarna 42.6 (50.6), lombardna 160.9 (155.2) in kreditov v tekočem računu za 97.0 (—).

Hranilne vloge pri banki so narasle lani od 1.031.35 na 1.169.5 milij. Din, število vlagateljev pa se je povečalo od

38.379 na 42.922. Po posameznih podružnicah se vloge razdele naslednje (v oklepajih podatki za l. 1934): centrala Beograd 29.080 (26.842) vlagatelj ima 798.5 (733.9) milij. Din vlog; glavna podružnica Zagreb 2.854 (2.229) vlog za 109.5 (78.95) milij. Din, Ljubljana 1.379 (1.025) vlog za 35.47 (27.76) milij. Din, Niš 3.161 (2.842) vlog za 66.7 (61.5). Novi Sad 1.867 (1.601) vlog za 46.74 (40.1), Sarajevo 1.521 (1.172) vlog za 41.64 (32.1), Skoplje 1.315 (1.207) vlog za 30.34 (24.8), Split 1.417 (1.160) vlog za 33.0 (22.47) in Cetinje 328 (301) vlog za 7.6 (9.75) mil. Din.

Gospodarska zveza v Ljubljani notira naslednje cene: Tomaževa žlindra baza 18% Din 134.—; rudninski superfosfat v vrečah po 50 in po 100 kg à Din 98.—; kalijeva sol po 100 kg Din 156.—; kostni superfosfat Din 118; apneni dušik v pločevinastih bobnih Din 200.—; apneni dušik v papirnatih vrečah Din 185.—; kostna moka Din 100.—; nitrofoskal v vrečah Din 143.—; klajno apno Din 275.—; lanene tropine Din 2.—; modra galica Din 4.95; žveplo Din 3.20. Pri vagonem odjemu se cene za gnojila in cement znatno znižajo na franco vsaka postaja. Mlatilnice s tresali in reto Din 4.100.—; slamoreznice Din 1.700—2.000; čistilnik 10 sit 1.500 Din; plugi Lesce Din 880—995; reporeznica M. R. Din 550; trijerji Din 2.000 do 3.500; mlatilnice na ročni pogon Din 2.200; robkači Din 900; sadni mlini Din 1.400—1.700; brzoparilniki Din 1.050 do 2.800; kosilni stroji Din 2.000; travniške brane z zvezdnatimi členki 900 Din; travniške brane z jeklenimi špicami Din 800; patent motike »Rapp« Din 70.—. Nitrofoskal, apneni dušik pri najmanjšem odjemu 5000 kg franko vsaka postaja. Modra galica pri vagonem odjemu po konkurenčni ceni.

Redni občni zbor Hranilnice in posojilnice v Rakitni, r. z. z. n. z., se bo vršil v nedeljo 28. junija 1936 ob 3 popoldne v župnijski pisarni. Dnevni red: 1. Čitanje in odobritev zapisnika zadnjega letnega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev računskega zaključka za leto 1935. 4. Volitev načelstva. 5. Poročilo o izvršeni reviziji. 6. Slučajnosti.

Občni zbor Mlekarske zadruga v Rovtavi pri Logatcu, r. z. z. o. p., se bo vršil dne 29. junija 1936 ob 3 popoldne v prostorih mlekarne. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev računskega zaključka za leto 1935. 3. Poročilo o izvršeni reviziji. 4. Slučajnosti.

Redni občni zbor Kmetijske hranilnice in posojilnice Sv. Bolfenk pri Središču ob Dravi, r. z. z. n. z., se bo vršil v nedeljo 5. julija 1936 po rani sv. maši, t. j. ob 8 v uradnih prostorih. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2. Poročilo načelstva. 3. Poročilo nadzorstva. 4. Odobritev računskega zaključka za leto 1935. 5. Čitanje revizijskega poročila. 6. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice pri Sv. Lovrencu na Dravskem polju, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 21. junija 1936 po rani maši v posojilniških prostorih. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Čitanje revizijskega poročila. 4. Odobritev računskega zaključka za l. 1935. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice pri Sv. Kunigundi na Pohorju, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 28. junija 1936 ob 1/2 v posojilniških prostorih. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Potrditev računskega zaključka za leto 1935. 3. Slučajnosti.

Redni občni zbor Hranilnice in posojilnice v Stični, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 29. junija 1936 ob 1/8 zjutraj v prostorih zadruga v Stični. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Čitanje revizijskega poročila. 3. Odobritev rač. zaključka za l. 1935. 4. Slučajnosti.

Redni občni zbor Hranilnice in posojilnice v Spodnji Polskavi, r. z. z. n. z., se bo vršil v nedeljo 28. junija 1936 ob 1/8 zjutraj v prostorih zavoda. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Čitanje revizijskega poročila. 4. Odobritev računskega zaključka za leto 1935. 5. Slučajnosti.

Redni občni zbor Hranilnice in posojilnice v Stopercu, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 29. junija 1936 ob 8 dopoldne v župnišču. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva. 2. Poročilo nadzorstva. 3. Odobritev računskega zaključka za leto 1935. 4. Čitanje zapisnika zadnjega obč. zbora. 5. Slučajnosti.

Redni občni zbor Hranilnice in posojilnice v št. Jerneju, r. z. z. n. z., se bo vršil 28. junija ob 3 popoldne v prostorih hranilnice. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega obč. zbora. 2. Čitanje revizijskega poročila. 3. Poročilo na-

čelstva in nadzorstva. 4. Odobritev računskega zaključka za leto 1935. 5. Odobritev odpisa dubioznih posojil. 6. Dovolitev podpor v dobrodelne namene. 7. Volitev nadzorstva. 8. Slučajnosti.

Redni občni zbor Električne zadruga v št. Jerneju, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 28. junija ob 16 popoldne v prostorih Hranilnice in posojilnice. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Čitanje revizijskega poročila. 3. Poročilo načelstva in nadzorstva. 4. Odobritev računskega zaključka za leto 1935. 5. Volitev nadzorstva. 6. Slučajnosti.

Redni občni zbor Konzumnega društva v št. Jerneju, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 28. junija ob 16 v prostorih Hranilnice in posojilnice. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Čitanje revizijskega poročila. 3. Poročilo načelstva in nadzorstva. 4. Odobritev računskega zaključka za leto 1935. 5. Volitev nadzorstva. 6. Slučajnosti.

Občni zbor Živinorejske selekcijske zadruga v št. Jerneju, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 28. junija 1936 ob 6 popoldne v prostorih Hranilnice in posojilnice v št. Jerneju. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Čitanje revizijskega poročila. 3. Poročilo načelstva in nadzorstva. 4. Odobritev računskega zaključka za leto 1935. 5. Volitev načelstva in nadzorstva. 6. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v št. Juriju pri Grosupljem, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 25. junija 1936 ob 7 zjutraj v prostorih Josipa Permata iz Ponove vasi. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev računskega zaključka za leto 1935. 4. Volitev načelstva in nadzorstva. 5. Poročilo o izvršeni reviziji. 6. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v škocijanu pri Turjaku, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 28. junija 1936 ob 15 v posojilničnih prostorih. Dnevni red: 1. Poročilo nadzorstva in načelstva. 2. Odobritev računskega zaključka za leto 1935. 3. Volitev načelstva. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice na Trebelnem, r. z. z. n. z., se bo vršil v nedeljo 21. junija 1936 ob 3 popoldne v posojilnični pisarni. Dnevni red: Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev računskega zaključka za leto 1935. 4. Volitev načelstva. 5. Volitev nadzorstva. 6. Slučajnosti.

Občni zbor Kmetijske nabavne in prodajne zadruga za sodni okraj Višnja gora, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 28. junija 1936 ob 1/8 zjutraj v dvorani pri fari v Višnji gori po prvi sv. maši. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev računskega zaključka za leto 1935. 4. Čitanje revizijskega poročila. 5. Dopolnilna volitev načelstva. 6. Dopolnilna volitev nadzorstva. 7. Slučajnosti.

